

RAMON PUIGPELAT

Un peu a cada segle

ENRIC BRUGUERA

Un peu al segle XX: suporta l'herència dels qui ens han ensenyat a mirar, a patir i a obrir pell i cervell més enllà del possible. L'altre peu al segle XXI: és la intuïció de la intel·ligència distribuïda, la llibertat en xarxa, la mirada individual projectada fins al més recòndit racó del planeta. El fil conductor entre els dos segles no serà l'èxit, el reconeixement, ni una nota a peu de pàgina en enciclopèdies electròniques massives i obviabls. Possiblement al segle vinent ens neguitejarà el mateix que ens ha impedit dormir fins ara: la mirada dels supervivents, allò de nosaltres que no volem admetre...

Conec en Ramon Puigpelat des d'un borrós mes de gener de l'any 1983. No sóc, per tant, una veu objectiva per valorar la seva obra. L'anorac verd que portava la tarda que el vaig conèixer —en la caixa d'un camió militar, per més detalls— m'ha marcat per sempre: durant disset anys he escrit milions de paraules sobre gairebé tot el que qualsevol periodista es pugui imaginar, però mai no he aconseguit descriure el to exacte d'aquell color verd impermeable. Fa temps que ja no ho intento.

Tampoc no dona gaire credibilitat haver compartit amb l'artista una mili interminable entre San Fernando (Cadis) i Melilla. Vam patir un tinent coronel castigat per la seva participació en el 23-F (de 1981); vam aprendre que Melilla és espanyola des d'abans que Espanya fos Espanya —o sigui que això de la *Pàtria* (la d'ells) és un invent relativament recent...—; vam coniar amb la bogeria que proclamava —i encara ho fa— *Melilla, municipio de Europa*; vam escombrar sovint una

caserna on havien fet el soldat posteriors dirigents etarres de renom; i vam tenir l'exòtic *privilegi* de confraternitzar amb el morenet de *Los Pecos* i J. M. Oltra, ex-bateria de *Burning* i co-autor de l'aleshores coneguda cançó *¿Qué hace una chica como tu en un sitio como éste?*, que donava títol a la pel·lícula que recuperaven en vídeo col·lectiu (setmana sí, setmana no), a l'*Hogar del Soldado* —militar i *quartelera* cantina on, per cert, també vàrem descobrir el castís calimotxo i altres opcions barates d'excés etílic.

És potser per això que la meua filla —que té onze anys— no acaba d'entendre que les *històries de la puta mili* del seu pare ometin aquests detalls presumiblement històrics i, més sovint del que cal, se centrin en episodis d'èpica personal com quan en Ramon es va oferir voluntari responsable de les rentadores de roba de vuitanta soldats, perquè al costat hi havia un espai on amuntegava teles i tubs de pintures. O quan es va presentar al *Concurso de Pintura de la Inmaculada Concepción*, perquè si guanyaves et donaven una setmana de permís —va guanyar un paio que dibuixava tancs i soldadets, però un parell d'aquelles *ceres sobre foli pelat* absolutament abstractes d'en Ramon, la meua filla les ha vist al passadís de casa des que va néixer. O quan, després de mesos de coincidència alliberadora del col·lectiu de militars catalans, els diumenges a la tarda, al rònc *Kentia's*, algú li va preguntar al Ramon per què no deia mai res, i si és que li passava alguna cosa. La resposta, venint d'un pintor, arruïnava els excel·lents en Semiótica i Història de l'Art que jo havia anat col·leccionant

a la universitat: "No tinc res a dir. Ja m'està bé el que dieu vosaltres. No tinc res a afegir-hi".

Que tot això són *batalletes*? Absolutament d'acord. Que mai no s'ha de confondre la vida i l'obra de l'artista? Està clar. Sobretot, a la vista dels fenòmens que ens ha proporcionat el mercat de l'art a la recta final del segle XX! ¿Que el que importa és l'expressió i la forma d'arribar i colpejar el lector del text icònic? Bé, que cadascú analitzi d'on ve, on és, i —si gosa— que expliqui on creu que va...

Parlar de tenir un peu a cada segle no és només una forma d'intentar plasmar un procés d'evolució i revolució que a hores d'ara ningú no pot definir. Només cal observar l'itinerari (d'infart) de les borses de tot el món per mesurar la presumpta seguretat dels qui arriquen muntanyes de diners i talents propis i aliens... Tenir un peu a cada segle, ara i aquí, potser és alguna cosa més que canviar els dígitos dels anys i discutir on comencen i acaben els mil·lennis. Tal vegada, tenir un peu a cada segle pot ser una forma d'expressar i condensar un feix d'actituds i gestos que tenen en la *capacitat de mirar* l'única eina per intentar ordenar una realitat caòtica i accelerada, i, en la *supervivència*, el resultat d'un procés, sovint massa dramàtic, de metabolització de tot allò que succeeix més enllà de les fronteres de la pròpia pell.

Diguem-ho clarament: una part important de l'obra d'en Ramon és inquietant. Pel que planteja i per com ho planteja. I, sobretot, perquè, més enllà de fascinacions puntuals, obliga el lector —sí, sí, lector; o espectador actiu, si voleu— no només a veure/llegir el que l'artista ha vist, sinó a fer-ho com ho ha fet ell, assumint com a pròpia la seva mirada i les seves angoixes, i sentint com a personal i intransferible una supervivència que cada tela cristal·litza en centenars d'interrogants personals i estètics.

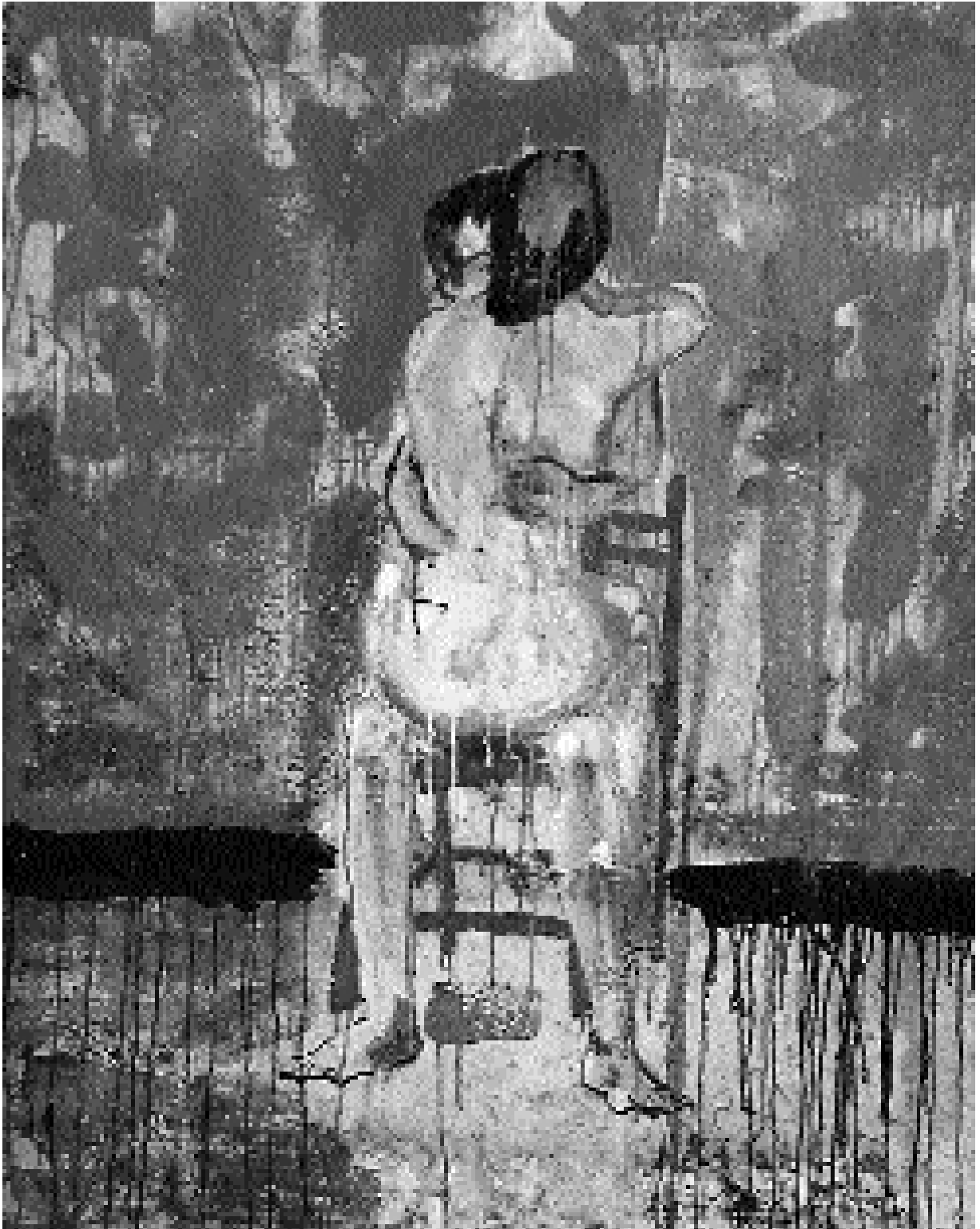
És així que un recorregut de *Rambla Imaginària* a *Rocafort 2.26*, passant per *Fermentacions*, pot ser tremendament incòmode per a qui vulgui fer memòria de la seva forma més íntima d'enfrontar

un segle XX en fase terminal i amb constants vitals que, progressivament, alineen cossos de costat, els deformen tot creant espais imaginaris on no hi ha espais reals, i finalment els presenten d'esquena en una trobada fallida —o no!— impossible.

¿Potser aquí s'obre l'abisme entre l'artista professional i qui pinta per sobreviure? Potser sí. El que és segur és que per aquí a prop deu passar la frontera entre el crític d'art i el lector de propostes estètiques d'aquelles que, a força de fer rumiar, t'espantllen la tarda del diumenge i et fan sentir els matins laborals del dilluns com un alliberament de rutina i de subordinació.

Intueixo que aquesta sensació polièdrica d'enigma, inquietud i buidor —en alguns casos amanida amb por i vertigen— és el que alguns han intentat resoldre invocant la paraula màgica de l'expressionisme. Altres, des del mateix bàndol, han precisat matisos entre l'expressionisme abstracte i els expressionistes figuratius. Personalment, jo sempre havia preferit refugiar-me en l'èpica fulletonesca de surrealistes i dadaistes. Alguns Martinis al *Select* i diversos *tours* per l'*Agile Lapin* —que, per cert, encara tinc pendents de compartir amb en Ramon en una escapada parisena ajornada *sine die*— m'ho havien fet tot plegat força més digerible.

En qualsevol cas, les grans etiquetes del segle em van començar a trontollar en una cadena de situacions quotidianes aparentment allunyades del que el segle XX ha sentenciat com a *experiències estètiques*: copsar, en conversa telefònica, el descobriment de Cioran per part d'en Ramon; seguir de prop el seu homenatge personal i pictòric a Jackson Pollock —i escriure'n la presentació després d'innombrables vòmits de la meva filla en un interminable viatge a Calaf—; intercanviar opinions —també telefòniques— sobre Bacon i Van Gogh; comentar el suïcidi de Cioran —incomprendible per a mi, vivint sobre els parisencs Jardins de Luxemburg!—; i recollir en una impersonal llibreta periodística que les principals influències artístiques reconegudes pel Ramon desbordaven les

Pareja, 1996. 162 x 130 cm. Tempera i acrílic sobre pasta de paper. 1996

patums esmentades i abraçaven també Hockney, Saura, Millares, el grup El Paso i, això ho afegeixo jo, Chagall, Mondrian, Klee i Magritte. Sense comptar amb Picabia, Ernst, Duchamp i Pistoletto, per citar només alguns dels noms que condensen els grans interrogants que ens han marcat el segle que acabem de deixar enrere.

¿Que tota aquesta acumulació pel broc gros està impresentablement allunyada de qualsevol anàlisi mínimament acadèmica? ¿Que seria més còmode per a tots limitar-nos a comentar perspectives, colors i traços? ¿Que, vistes globalment, les coses costen més de pair? Què m'heu de dir! Però passa que les coses són com són. Durant tot el segle, el bo i el dolent ens ha passat a raig. La vida sovint se'ns ha mostrat com una experiència d'acumulació, capaç d'explotar alternativament en art i/o en barbàrie. I el que no s'hi val és a anatemitzar els qui honestament han metabolitzat tot això, simplement perquè ens neguiteja que algú ens posi tan clarament davant dels ulls la nostra pròpia incapacitat per entendre allò que contribuïm a crear.

Pareja, Frente al Mar i *El Segundo Nacimiento*, per citar només alguns exemples, deixen poc espai per arribar a imaginar que les coses, a tots plegats, ens podrien haver anat d'una altra manera. I no només per l'idioma dels títols de les obres.

Si algun *expert* es presta a donar explicacions convincents sobre les diferències existencials i artístiques entre *Pareja* i *Frente al Mar* —no s'hi val a limitar-se a fer digressions sobre el blau i el vermell—, acceptaré de bon grat els suggeriments per al meu manual personal de supervivència. Però, fins que ningú no doni una resposta mínimament coherent sobre l'extraordinària semblança entre la solitud i l'amor en les teles esmentades, jo m'hauré de quedar amb *Anónima. Ex-voto para Hopper*. Perquè l'enigma dóna la cara. Perquè és la imatge del segle que més lliga amb tot allò que hem anat somniant —tot i que no ens hi casaríem, ni la llogaríem com a cangur dels nostres fills. I perquè és el preludi d'obres com *Collserola* i altres

paisatges impressionistes: que és el que tots acabem imaginant quan ens sol·licita un desig *naïf*, i impossible, del segle i el mil·lenni que se'ns ha tirat al damunt.

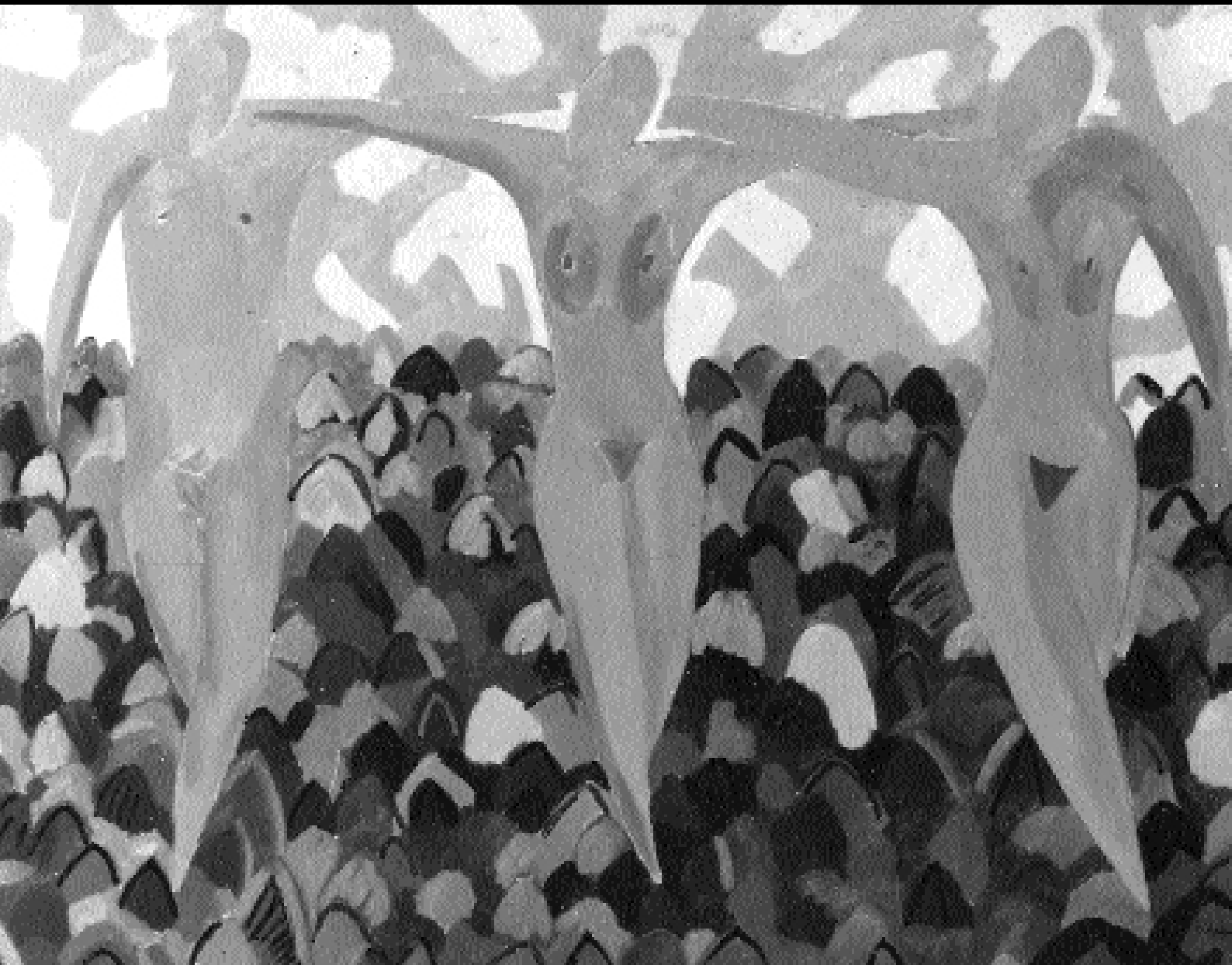
Qui vulgui burxar —i gastar un temps escàs per a tots plegats— pot començar a interrogarse sobre què té a veure un celler de Calaf, ple de pintures i teles, amb un segle XXI dominat per Internet, les comunicacions internacionals i la globalització a escala planetària.

Per afició, per obligació, per devoció i per convicció, podria escriure fins a l'esgotament sobre el poder i perspectives dels nous mitjans i tecnologies de la informació en els propers cinc anys de les nostres vides. No ho faré. Perquè, entre d'altres, tinc una raó de pes: fa poquíssimes setmanes, entre olives, esqueixada, cervesa i pollastre a l'ast, en Ramon encara assegurava, com qui no vol la cosa, que "*pintar és una feina com qualsevol altra*". Però afegia: "*La pintura és l'única cosa pura que queda actualment*". I es quedava tan ample!

Vaig tornar de Calaf a Barcelona decidit a no intentar escriure sobre determinades coses. Res d'imaginar què pot fer una mirada —una forma de mirar— com la d'en Ramon en una xarxa de sensibilitat descentralitzada a tot el planeta. Res de sondejar qui, quan i com pot inventar i reinventar noves formes de mirar/veure la realitat que acoomodem a les nostres necessitats. Res de fer prospeccions icòniques d'entitats virtuals.

Em limito a pensar que tinc un amic que, aparentment, costa d'entendre. I que sento el que diu i pinta com allò que acabaré subscriuint sempre com a propi... després de barallar-me amb profundíssimes resistències racionals i analítiques. I que sé que, a la més mínima que ens despistem, ens tornarà a posar davant dels morros allò que no sabem —o no volem— veure, ni que sigui en forma de paisatge impressionista.

I és que no és fàcil d'assimilar i admetre que la supervivència entre dos segles pot implicar haver de dubtar sistemàticament sobre a quin cantó de la tela hi ha la realitat, i a quina banda resideix la

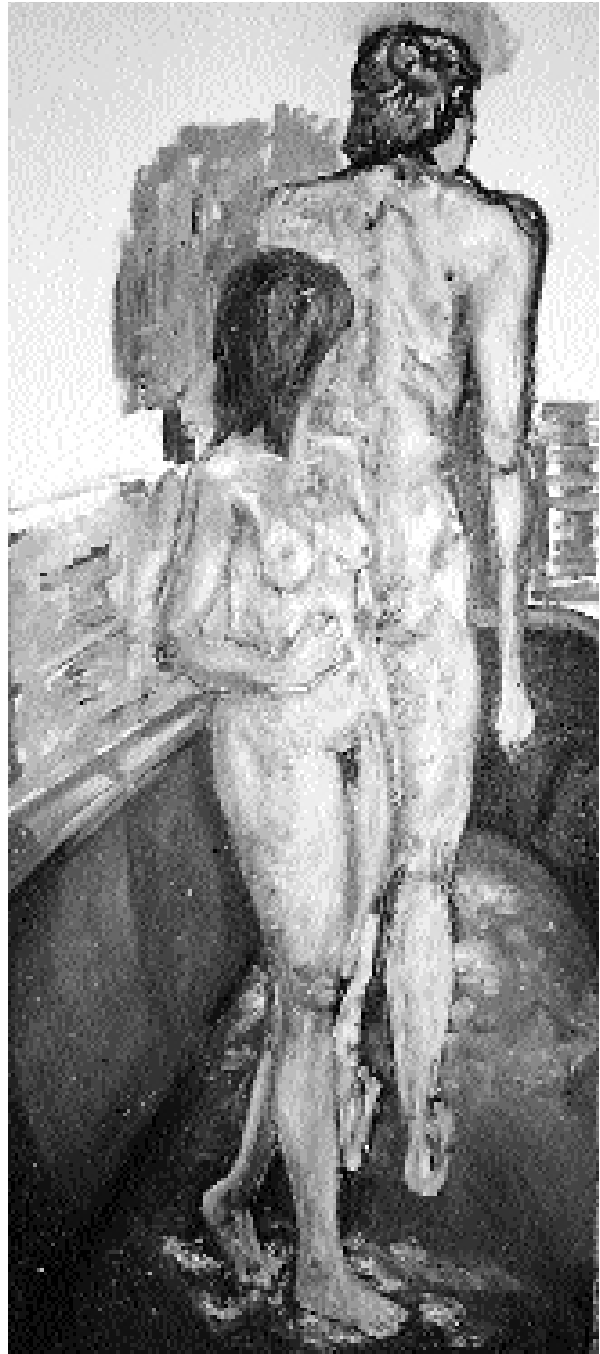

Rambla Imaginària, 1986. 146 x 114 cm. Oli sobre sobre tela. 1986

invenció. Fins a quin punt la pintura pot ser un mirall, i en quina mesura podem entrar-hi i sortir-ne. A què ens arrisquem quan decidim analitzar un quadre, entrar-hi a veure què hi trobem, o quedar-nos a viure en el seu inacabable interior. En Ramon n'intueix algunes respostes, i la seva mirada sobre la realitat ens les revela com a claus de volta per a una supervivència individual i irrenunciable, tot i que sovint força incòmoda. La qüestió és si sabem —i volem— esbrinar qui, quan i com ha de formular-se les preguntes adients.

RAMON PUIGPELAT I FONT Nascut a Casp (Saragossa) l'any 1961, es trasllada primer a Calaf i després a Barcelona, on es gradua en Arts Aplicades (especialitat de Gravat Calcogràfic) per l'Escola Llotja de Barcelona, l'any 1988, i on també estudia litografia i xilografia (Arts del Llibre). Des de 1988 torna a fixar la seva residència a Calaf.

A més de participar en diverses exposicions col·lectives (des del 1982), ha fet nombroses exposicions individuals, des del 1988, a Calaf; també ha exposat a Barcelona, els Prats de Rei, Igualada, Manresa i Terrassa (destacant les mostres A Jackson i Els Colors de la Pell, el 1990 i el 1998, respectivament, a Calaf).

Rocafort 2.26, 1996. 226 x 100 cm. Oli sobre sobre tela.

ENRIC BRUGUERA I PAYÀ (Barcelona, 1960). Periodista especialitzat en Internet i en les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Cap de continguts de l'Àrea d'*e-Business* del RACC. Professor-consultor de Multimèdia i Comunicació a la Universitat Oberta de Catalunya.

